

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Установа адукацыі “Беларускі дзяржаўны
педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

На правах рукапісу
УДК 81`374:811.161.3

Габрусевіч
Вікторыя Юр’еўна

ТЭАРЭТЫЧНЫЯ ПРАБЛЕМЫ ЎКЛАДАННЯ
ЛІНГВІСТЫЧНЫХ СЛОЎНІКАЎ ДЛЯ ВУЧНЯЎ
УСТАНОЎ АГУЛЬнай СЯРЭДняй АДУКАЦЫІ

Дысертацыя на саісканне акадэмічнай ступені
магістра педагагічных навук
па спецыяльнасці 1-08 80 02 – Тэорыя і методыка навучання і выхавання
(беларуская мова)

Навуковы кіраўнік
кандыдат філалагічных
навук, дацэнт
Дзятко Д. В.

Мінск, 2016

РЭФЕРАТ

Магістарская дысертацыя: 87 с., 2 табл., 109 крыніц.

ВУЧЭБНАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ, ТЛУМАЧАЛЬНЫЯ СЛОЎНІКІ, ПЕРАКЛАДНЫЯ СЛОЎНІКІ, ТЫПАЛОГІЯ, МЕГАСТРУКТУРА, МАКРАСТРУКТУРА, МІКРАСТРУКТУРА, МЕТАМОВА, МАДЭЛІ ТЛУМАЧАЛЬНАГА І ПЕРАКЛАДНОГА СЛОЎНІКАЎ.

Аб’ект даследавання: лінгвістычныя слоўнікі для вучняў агульнаадукацыйных устаноў.

Прадмет даследавання: сродкі і спосабы арганізацыі лексічнага матэрыялу ў беларускіх слоўніках для школ.

Мэта работы: на падставе створанай тыпалогіі беларускіх слоўнікаў для школьнікаў актуалізаваць прынцыпы кадэфікацыі базавай лексікі, а таксама распрацаваць мадэлі новых тыпаў лінгвістычных слоўнікаў для вучняў агульнаадукацыйных устаноў.

Метады даследавання: сістэмны падыход; апісальны метады сінхроннага аналізу з элементамі дыяхраніі; параўнальна-супастаўляльны метады і асобныя прыёмы кампанентнага аналізу; метады мадэлявання і прагназавання.

Даследаванне і распрацоўкі, элементы навуковай навізны: акрэслены спецыфічныя рысы беларускай вучэбнай лексікаграфіі; праведзены структурны аналіз лінгвістычных (тлумачальных і перакладных) слоўнікаў для школ; распрацаваны мадэлі новых тыпаў тлумачальных і перакладных слоўнікаў.

Галіна магчымага практычнага выкарыстання: металексікаграфія (пры падрыхтоўцы праектаў лінгвістычных слоўнікаў для вучняў агульнаадукацыйных устаноў).

Апрабаванне (укараненне): асноўныя палажэнні навуковага даследавання выкладзены на Міжнароднай канферэнцыі "Усходнеславянскія мовы ў сучаснай лексікаграфіі" і апублікаваны ў зборніку навуковых артыкулаў пад назвай "Тэарэтычныя праблемы ўкладання сучасных тлумачальных слоўнікаў для вучняў сярэдніх школ", а таксама на Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі маладых філолагаў "Слова ў мове, маўленні, тэксце" пад назвай "Тэарэтычныя праблемы ўкладання перакладных слоўнікаў для вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі" (зборнік знаходзіцца ў друку).

Аўтар працы пацвярджае, што прыведзены ў ёй матэрыял правільна і аб’ектыўна адлюстроўвае стан даследчага працэсу, а ўсе запазычаныя з літаратурных і іншых крыніц тэарэтычныя, метадалагічныя і метадычныя палажэнні і канцэпцыі суправаджаюцца спасылкамі на іх аўтараў.

SUMMARY

Master`s thesis: 87 p., 2 tab., 109 references.

EDUCATIONAL LEXICOGRAPHY, EXPLANATORY DICTIONARIES, TRANSLATION DICTIONARIES, TYPOLOGY, MEGASTRUCTURE, MACROSTRUCTURE, MICROSTRUCTURE, META-LANGUAGE, MODELS OF EXPLANATORY AND TRANSLATION DICTIONARIES.

The object of the research is linguistic dictionaries for secondary school pupils.

The subject of the research is the means and ways of organizing lexical material in Belarusian dictionaries for schools.

The aim of the research: based on a typology created dictionaries for Belarusian pupils to actualize the principles of the codification of basic vocabulary and to develop models of new types of linguistic dictionaries for pupils of secondary schools.

Methods of the research are systems approach; descriptive method of simultaneous analysis with elements of diachronic; comparative benchmarking method and individual component analysis techniques; methods of modeling and forecasting.

Research and development, elements of scientific novelty: designated specific features of the Belarusian educational lexicography; conducted a structural analysis of language (explanatory and translated) dictionaries for schools; developed models of new types of explanatory and translation dictionaries.

Sphere of possible practical use: theory of lexicography (in the preparation of dictionaries of linguistic projects for pupils of secondary schools).

Testing (introduction): main research presented at the International Conference "East Slavic Language in Modern Lexicography" and published in the collection of articles entitled "Theoretical Problems of Embedding Modern Dictionaries for Pupils of Secondary School ", as well as at the International scientific and practical conference of young philologists "The Word in Language, Speech, Text" entitled "Theoretical Problems of Investments Translation Dictionaries for Pupils of Secondary School" (the collection is in print).

The author of this work confirms that resulted in her material correctly and objectively reflects the state of the research process, and all borrowed from the literature and other sources of theoretical, methodological and methodical aspects and concepts are accompanied by references to their authors.